Ч. 48 (13.593). Львів, пятниця 23. лютого 1934. Pocztowa opłata opłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Хто буде правлячим епископом Волині?

Епископ Олексій відмовився? — Нова кандидатура на правлячого епископа правосл. Волині.

З Волині повідомляють нас, що тая ходять чутки, що архиепископ Олексій (Громадський) від пропонованого йому становища правлячого (епархіяльного) епископа волинської епархії на домагання митрополита Деониса, який досі рахується одночасно правлячим епископом і Волині, відмовився. Тому висувають на це становище нову кандидатуру, а саме архиепископа Пантелеймона (Рожновського), колись епархіяльного епископа гродненської епархії, що від часу введення автокефалії правосл. церкви в Польщі був на засланні в монастирі в Дермані, бо цьому актові противився. Архиеп. Пантелеймон по національности поляк, по переконанням — москаль. Тепер архиеп. Пантелеймон переїхав до Варшави.

Думка про утворення православного екзархату для Волині, як запевняють, остаточно погребана. Дня 1. березня ц. р. має відбутися сесія Синоду і вона займеться обсадою епископства для православної Волині, так, аби новий правлячий епископ Волині міг обняти урядування зараз по Великодних Святах.

—o—

На шляху до ліквідації.

З днем 1. лютого ц. р. т. зв. **полудневі залізниці**, які підлягають урядові УСРР, поділено на дві округи: **полудневу і донецьку**. Округа донецька обіймає шляхи в районах Лиманським, Попаснянським, Луганським, Дебальсовським та Іловайським. — Нема сумніву, що цей захід — це приготування до включення залізниць Донецького Басейну і сусідніх промислових округ під центральну управу совітських залізниць.

Всі **кооперативні споживчі союзи УСРР**, які творили досі окрему організацію, **зліквідовано.** На їх місце введено тепер секції всесоюзної споживчо-кооперативної організації. Словом: ліквідують всі окремішности всі познаки самостійного життя.

Після революції в Австрії.

ЗВІЛЬНЯЮТЬ ПОЛОНЕНИХ.

Австрійська влада почала звільнювати членів Шуцбунду, взятих підчас недавніх боїв у полон. На 50 до 60.000 змобілізованих шуцбундівців дісталося в полон 2.000. Рішення в тій справі запало наслідком пресії великих держав за посередництвом своїх дипльоматичних представників. Вони вияснили канц. Дольфусові, що звільнення покоианих противників причиниться до пацифікації внутрішніх відносин, якої досі не осягнено.

Канцлер Дольфус заповів, що з огляду на успокоєння в Австрії наглі суди припинять свою діяльність в середу 21. ц. м.

СОЦІЯЛІСТИЧНИЙ АРСЕНАЛ.

ВІДЕНЬ, 21. II. ПАТ. Досі вдалося поліції здобути такі запаси зброї Шуцбунду: 82 скорострілів, 4.200 ручних крісів, 5.800 револьверів, 2.000 ручних гранат, 1 міліон набоїв, 600 кг. вибухових матеріялів, три тайні висильні радіостації та велику скількість іншого воєнного матеріялу.

РОЗВЯЗАЛИ ПОЛЬСЬКІ ТОВАРИСТВА.

Віденська поліційна влада розвязала два товариства польських робітників, „Пролетаріят" і „Напшуд", покликуючись на розпорядок, який розвязує всі соціял-демократичні організації.

ВАЛІЗИ З БОМБАМИ.

В триєстенській пристані арештовано кілька осіб, австрійських і німецьких громадян, при яких найдено у валізах 40 бомб, слізних і газових. При дальших гляданнях поліція відкрила магазин, в якому находилося 310 таких бомб, більшу скількість револьверів і відозви, спрямовані проти австрійського уряду. У звязку з тим відкриттям влада розвязала триєстенську групу націонал-соціялістичної партії.

БІЛЬШОВИЦЬКА ДОПОМОГА ШУЦБУНДІВЦЯМ.

МОСКВА, 21. II. ПАТ. В цілій Радянщині по всіх фабриках і установах відбуваються протестаційні збори в справі репресій австрійського уряду супроти Шуцбунду. Резолюції держані в дуже різкій формі. Майже всі підприємства рішили віддати одноденний зарібок на фінансову допомогу для поконаних. Такі рішення запали в підприємствах московських, ленінградських, українських і сибірських.

Гітлер конферує з представниками Англії.

БЕРЛІН, 21. 2. ПАТ. Урядово комунікують: Вчора передпол. в уряді закорд. справ відбулася перша розмова між німецьким міністром закорд. справ Нойратом і льордом Іденом при участи британського амбасадора і міністра Райхсверу Бльомберґа. Попол. канцлер Гітлер у приявні міністрів Нойрата і Бльомберґа та британського амбасадора приняв Ідена на довшій конференції. Предметом розмов, ведених у дуже приязнім тоні, було управильнення розбройної справи, причому навязано до німецьких пропозицій, відомих з дипльоматичних переговорів, а також оголошеного недавно меморіялу англійського уряду. Сьогодні розмови продовжуються.

ЛЬОНДОН, 21. 2. ПАТ. Розмови міністра Ідена з канцлером Гітлером та іншими німецькими політиками торкалися головно трьох справ: 1) німецьких летунських військ, 2) повороту Німеччини до Женеви і 3) німецьких штурмових відділів. У всіх тих справах німецький уряд займає непримирне становище.

Похорон бельгійського короля.

Новий король Леопольд III.

Похорон бельгійського короля в четвер 22. в. м. заподіється величаво при участи, як передбачують коло міліона людей. Перед відкритою домовиною під катедрою в Брюселі переделфілює 80.000 б. комбатантів. За домовиною будуть іти два сини, наслідник італійського престолу, начальники чужих держав та їхні представники та численні військові відділи. Із залізничого двірця домовина буде перевезена до Лекен, де тіло короля спічне в підземеллі біля двох перших бельгійських королів.

Як повідомляють з Брюселю, соціялістичня партія рішила взяти участь у зредагуванні промови, яку новий король виголосить у пятницю. Тимсамим соціялісти заявилися за коронацією нового короля.

Новий король Бельгії вступить на престіл як Леопольд III. і зложить присягу на конституцію. У звязку з обняттям королівської влади Леопольда іменовано на засіданні ради міністрів генералом. В суботу новий король враз з королевою відбуде традиційний вїзд до столиці.

За долю вчительства.

Львів, 21. лютого.

Майже кожний рік приносить нові зміни для державних урядовців і службовців. Щоразу виходять нові закони, які нормують їх кваліфікації та управильнюють стопу заробітку. Йде про те, щоби урядовець чи службовець якнайсправніше і найбільше виконали праці та водночас державний скарб заощадив якнайбільше грошевих видатків.

Оце недавно вийшов закон, який в особливий спосіб торкнувся і долі вчительства. Ще донедавна цей стан умових робітників стояв на можливому щаблі матеріяльної винагороди за свою працю, що забезпечував їм все можливий прожиток. Це й нічого дивного. Їх моволиста праця в навчанні і вихованні дітвори, по найновішим вимогам і методам педаґоґіки, гідна була доброго матеріяльного вивінування. І ось **новіший закон цю матеріяльну винагороду вчителя дуже обмежив.** Мимохіть нагадуються передвоєнні часи, коли вчительство народніх шкіл було наче в погорді і терпіло злидні. Та коли в довоєнних часах все учительство було звязане однаковою долею, то теперішній закон деяким отвирає дуже широку браму до великих авансів, відзначень, а в слід за тим і до вивінування. Тепер стопа платности вчителя вже не буде залежати від його студій, віку, ані літ праці, але **від вартости і якости його праці.** Перехід до вищої групи і платні не буде йти з роками праці автоматично, але залежати буде від його вчительської ревности і громадянської діяльности. Колиж взяти під увагу те, що не кожний може бути здібним до такої діяльности і проявити її по наказаним вимогам, тоді виходить з цього, що тільки одиниці здобудуть собі кращий прожиток, а всі інші будуть задержані при найнижчому ступні винагороди. Вкінці багато буде залежати й від цього, як дотична вчительська сила подобається компетентній оціночній владі та як ця влада оцінить її працю.

Та це все остільки менше нас обходить, що ряди українського вчительства на державних посадах дуже незначні, а на будуче ще й стільки не дають виглядів. Для нас, а головно молодого вчительства, це **повинно бути наукою, яким повинен бути вчительський стан та які вимоги має право поставити йому український нарід.** Тому треба вже раз визбутися рожевих надій і мрій добре вивінованої і забезпеченої посади та перестати все очікувати, але кинутись до праці по своєму званні на народній ниві. Треба дати працю і нехай громадянство оцінює її та буде мірилом ступня її нагороди.

Колиб рідношкільна ідея просякла наскрізь кожне наше село, колиб найширший круг громадянства побачив на власні очі діяльність „Р. Ш." на місці, тоді певно все наше вчительство малоб запевнений прожиток. Навіть не потрібно булоб побоюватися за надвишку вчительських сил, бо в дійсности їх у нас ще за мало.

Та покищо в нас рідношкільна ідея щойно розвивається. Ще є багато сіл, що навіть нічого не знають про „Р. Ш.". Про це найкраще скажуть збірщики датків на „Р. Ш.". Багато селян дають датки на „Р. Ш." тільки з огляду на повагу особи збірщика, або з внутрішнього почуття національного обовязку. Та багато несвідомих таки нічого не дають. Навіть ба-

гато самого (молодшого) вчительства не є членами „Р. Ш.", щоби комусь не дати притоки думати, що „бавляться політикою". **Навіть свідоміші з них посилають часто дітей замісць до рідних, до чужих шкіл,** та складають теж оплати, бо всеж таки хочуть їм вірити, що в цей спосіб скорше дістануть посаду. Вкінці журнал „Р. Ш." не доходить до рук простого селянина і для нього він за трудний. Спираючись передплатою на установах і зубожілій інтелігенції села, він ніколи не сповнить своєї місії.

Тому завданням усього громадянства, в першу чергу молодого безробітного вчительства, булоб **поширити в народі рідно'шкільну ідею.** В кожному селі треба оснувати кружок „Р. Ш." та відразу робити підготовку, щоби в недовгому часі створити захоронку або найнижчу клясу. Коли буде рідношкільна свідомість, тоді найдуться й засоби на шкільний будинок та оплату вчителя. Це доказали наші читальні й кооперативи. Ми все покладаємо надію та потішуємо себе жертвенністю громадянства. Та доки не полискаємо для рідношкільної ідеї уха цілого народу, так довго така поміч громадянства буде все тільки доривочна і нестійна. Тому **треба йти саме на здобуття цього духа в народі.** 1.300 місць вже обсадив уряд учителями, як „безплатними практикантами". Зголосилися би ще певно цілі тисячі кандидатів і то навіть на кілька літ безплатної практики, коби тільки мали запевнення постійної посади на пізніше. Та такої гарантії ніхто не дає. Тож чи не краще булоб нашому вчительству якийсь час попрактикувати на сільських рідношкільних пустарях? Тільки праця між своїми і для своїх дасть їм найпевнішу гарантію внутрішнього духового вдоволення і матеріяльного забезпечення.

О. Горицвіт.

Австрійська трагедія.

Автором цієї статті є один визначний український соціял-демократ. Друкуємо її, щоби льояльно й обєктивно познайомити читачів зі становищем цілого соціял-демократичного табору до останніх подій в Австрії. З природи річи погляди ш. автора дещо односторонні, а роля соціял-демократії видеалізована. Здається нам теж, що ш. автор звужує площину причини упадку соціял-демократичного руху в Европі, перекидаючи цілу вину виключно на фашизм. — Ред.

ПРИМУСОВА САМОСТІЙНІСТЬ.

Мала Австрія вже кілька місяців стоїть у центрі уваги европейського політичного світа. Нарешті, після карнавалу, прийшло в ріжних містах Австрії та особливо у Відні до таких подій, які зворушили міліони людських сердець і умів і без того обтяжених своїми власними турботами.

Міжгромадянська війна в Австрії поклала трупом ок. 2.000 убитих і значно більше ранених. Надзвичайні полеві суди канцлера Дольфуса скорим темпом вішають своїх політичних противників. Осиротілю кілька тисяч родин, шкоди від мобардування ідуть у міліони австрійських шилінгів.

Перед лицем такої катастрофи встає питання: хто винен? І друге: чи можна було оминути в Австрії цих кріваввих подій і жаху міжгромадянської війни?

Щоб відповісти на це питання, треба оглянутись на відносини в Австрії в повоєнний період, особливож в останнім році.

Після світової війни Австрії була подарована державами побідницями **примусова самостійність.** Австрійці однодушно хотіли прилучитися до сусідньої Німеччини, але злука була заборонена міжнародніми договорами. Австрія стала постійним клієнтом великих держав Антанти — Франції, Анґлії, Італії, які щедрими позиками старалися удержати цю державу при житті.

Політичне життя малої Австрії було доволі драматичне. Відень, з його високою політичною культурою, був центром двох великих партій: християнсько-суспільної та соціялдемократичної. Ці партії були майже рівні числом послів у парляменті. Християнські суспільники мали більшість лише тому, що брали до спілки маленьку групу „Селянський Союз" („Ляндбунд"). В історії австрійського парляменту бували моменти, коли урядова християнсько-суспільна партія мусіла приносити своїх недужих послів у ліжках на голосування, а то лишиласяб у меншости!

ТВОРЧІ ЦІННОСТИ АВСТРІЙСЬКОЇ СОЦ. ДЕМОКРАТІЇ.

Перед світовою господарською кризою відносини поміж християнськими суспільниками та соціялдемократами були так-сяк стабілізовані. Державний апарат — уряд — мали в руках християнські суспільники, зате соціял-демократи мали свою „малу державу" — Відень. Кожний обєктивний знавець справи признає, що праця австрійської соціялдемократії на полі міського господарства втішалася великими успіхами. Тисячі чужинців з Европи й Амер... ки рік-річно приїздили до соціялістичного В... дня, щоб оглянути громадські будинки, орг... нізації соціяльного забезпечення та культур... установи того великого міста, що находилос... під проводом визначного організатора Карл... Зайца. Віденська громада — це головне — ж... ла **власними силами, не була задовжена.** Н... тільки суто політичною пропаґандою мог... збільшити свої ряди австрійська соціялде... кратія, але також дрібною муравлиною пр... цею в міськім господарстві, в кооперації, в професійних союзах. Ця праця соціялдемокра... тії не дала розвинутися в Австрії комуністи... ній організації, яка наробила таких спусто... шень у Німеччині. Соціялдемократія в Австр... мала в 1933 р. понад 700 тисяч членів, а кому... ністи ледви дві тисячі. Хто знає ці факти, не може повірити запевненням уряду Дольфуса, що, мовляв, у Відні та в Лінці почалося „бі... шовицьке повстання". Хто читає комуністи... ну пресу останніх днів, той бачить, як звіра... во і злобно нападають комуністи на австрій... ських соціялдемократів, називаючи їх „бонз... зами" і „зрадниками пролетаріяту".

І в Австрії, як і в Німеччині, була група політиків, які хотіли завести диктатуру на іта... лійський взірець. Але тільки прихід Гітлера до влади в Німеччині додав відваги „малому Наполеонові" — Дольфусові — рішитися на державний переворот. 7. березня 1933 року Дольфус оперся на армію та на фашистівські відділи п. зв. Гаймверу — що стоять під командою князя Штаремберґа. Диктатура Дольфуса зустріла спротив також у рядах його власної партії — християнських суспільників. Дольфус проголошував як головну небезпеку для Австрії німецьких націонал-соціялістів (гітлерівців), але одночасно повів наступ і проти соціялдемократії.

Дольфус присягав на вірність австрійській конституції, але вже скоро рік править Австрією без парляменту. Страшна господарська криза ослабила масові орґанізації, зробила мас... байдужими до політичних справ у багатьох країнах. Віра в диктатора, в „провідника", що якимсь чудом має вивести народ із біди — ця віра поширилася також в Австрії. Вона стала головною підставою для зросту впливів і Дольфуса і Гітлера.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 23. ЛЮТОГО 1934.

ФРЕДЕРИК БУТЕ.

ОСТАННЯ МОЛОДІСТЬ.

Пан Жан Тіеррі-Леґран нараз рішився покинути Париж. Усе його дратувало: його приятелі, його товариство, його вибагливе мешкання, його звички багатія, для якого невеличка праця була тільки розвагою. Він повторяв собі наново, хоч сам не хотів цьому повірити:

— Отже я таки вже не молодий і справді ніхто вже не може мене кохати...

Жінка, в якій він кохався від чотирьох літ ужила таких гострих слів, щоб із ним зірвати, що він відчув у серці рану. Ясна справа... Він не мав уже двадцятьпять літ, як той його наслідник, якого вона вибрала. А всеж, чи він не міг іще подобатись? Був високий, стрункий, його біляве волосся на скранях ледви сивіло, на обличчі не мав іще зморщок, не робив враження старого. Ні, ні! він мусить усе забути, не хоче довше терпіти, хоче відпочати. Кудиб йому поїхати?..

Нараз найшов думку. Втече до своєї рідної хати на село, де провів дитячі роки і там згадає покійних батьків і свою молодість. Хоче побачити старий дім, де кожний мебель, кожний камінь має для нього значіння і стару Ернестину, колишню мамку, потім господиню, таку йому довірену.

*

Коли побачив цю Ернестину, мав враження, що вона сильно постарілась, згорбилась. За останніх тридцять літ приїздив він сюди рідко, а в останніх трьох ні разу. Але ця стара жінка і старий дім успокоїли його.

Була осінь і він вибрався буцім-то полювати, а в дійсності на далекі проходи по лісах. У хаті вдихував дим сільних дров і з насолодою пив каву, приладжену з таким знанням Ернестиною.

— Ось у чому починаю находити приємність, починаю таки старітись — думав він глумливо про себе.

Одначе у глибині душі не глузував, — не міг потішитись, що кохання стає для нього недоступне. Цю журбу не міг нічим заспокоїти. Уже не тужив за особою, яка покинула його, тужив за самим коханням.

Одного пополудня при кінці жовтня, коли ще було тепло на дворі і він ходив по саді, побачив він у вікні сусідської хати молоду дівчину з білявим волоссям і незвичайною церою. Вона теж доглянула його і щезла у вікні. Як усі любчиві, мав він дитяче серце. Його перше враження сказало йому: Вона — прегарна, а я неголений, маю на собі такий поганий плащ і нечесаний.

А за хвилину зробив висновок: — Байдуже! чи і так не відрікся я всього?

Та вже на другий день пан Леґран свіжо виголений і причесаний, дбайливо одягнений, з папіроскою в устах проходжувався попід сусідською хатою. Був дискретний і тому не підносив голови до вікна; зате виразно бачив, що ця чарівна дівчина саме стояла при занавісці. Тоді поглянув на неї довго і зупинив свій погляд аж тоді, коли вона сильно почервоніла.

Вісім днів з черги вони бачили себе так само невинно вісім разів і навіть обмінялись кількома словами. Пан Леґран відчув з тим незвичайним даром молодости, що вміє видужувати з важкої недуги, що знову закохується. Дуже швидко ця незнайома стала для нього близькою особою. На драбині припертій до муру довідався він, що вона зветься Деніса, має 20 літ, і є сиротою, що мешкає сама з суворою тіткою.

У цій знайомості було дещо з романтичної пригоди, не такої вже немилосерної, як це моглоб було видаватись якомусь молодшому. Деніса чарувала його щораз більше. Він признався їй, що кохає її. Дівчина почервоніла, збентежилась і була чудова, коли відповіла, що і вона його любить.

Пан Леґран відчув, що має двадцятьпять літ. Дверці, що були досі в саді зачинені, казав він наново відчинити, щоб вона могла перейти до нього. Саме тоді стара тітка Деніси вся бліда від гніву, вибігла зі свого домику і почала ганьбити сестрінку, погрожуючи, що її вижене з хати, а пана Леґрана назвала підлим зводником. Деніса плакала, а пан Леґран аж сяв на радощах, що його так назвали. Зворушений сльоми чуттєвої дівчини, ще й смертельно закоханий, не завагався заявити голосно, що готов з Денісою оженитись, якщо тільки не буде ніяких правних перепон.

Це вспокоїло тітку і пан Леґран вичитав в очах дівчини стільки вдячности, що не жалував своєї обіцянки, яку дав їй у такій хвилині, раніше і не подумавши.

*

На другий день передумав він усі справи. Стара Ернестина ввійшла до його кімнати і без ніякого вступу почала йому казати:

— Отже пан хотять женитися? Гадаю, що це сплітки. Слухайте, Жане, це не може бути поважне, ви цього не зробите! Люди навіть не знають, чи ця стара це її тітка! А чого про це молоду не розповідають! Вона знає, що закохується, щоб тільки вийти заміж і все вибирає собі старших панів, ще й маючих. Минулого року мало що не попався власник замку в Ля Вардифлоці, але в останній хвилині опамятався... Ех, ви, парижанин і світова людина, впали вже так низько, що дали обдурити себе. Жане! слухайте! чому ви мовчите? Цеж неможливе... Не зробіть такої дурниці! Боже мій, якби твоя мама знала про це!

— Моя дорога Ернестино! — сказав Леґран мятко, але рішуче — будь така добра і дбай за свої справи. Я справді рішив оженитись з молодою дівчиною з сусідства. Я щасливий, що вона приняла мої освідчини. Єдине, що хочу від тебе почути, це твої побажання для мене.

— Що?! ти мені не віриш? — спитала Ернестина вдушеним голосом.

— Іди, іди вже — сказав він і вказав її на двері.

Вона відійшла в розпуці і своїм простим щирим серцем не могла зрозуміти, що він довше не цікавився тим, чи вона каже правду і не хоче нічого чути такого, що могло би затьмарити його нове кохання, оте кохання, що вилікувало його з останнього терпіння і дало йому востаннє ілюзію, що він молодий.

Переклав A. Б.

НЕВДАЛА СПРОБА КОМПРОМІСУ.

Колиж нахил деяких проводирів австрійської християнсько-суспільної партії покидати ґрунт леґальности і переходити до метод диктатури став уже цілком яскравий, австрійські соціялдемократи поставили мирну пропозицію **порозумітися** в обороні незалежности Австрії супроти націонал-соціялістичної Німеччини та для збереження політичної свободи. Відомо, що значна частина австрійських християнських суспільників, на чолі з бувшим військовим міністром Воґуеном була прихильна порозумінню і співпраці двох найбільших партій в Австрії. Але Дольфус — як кажуть — з приказу порадя в італійських сферах і Воґуен та його прихильники мусіли йти з уряду. Дольфус пішов своєю дорогою — „австро-фашизму".

Ернст Карл Вінтер, відомий католицький учений і публіцист, в своєму органі „Вінер Політіше Блеттер" з грудня 1933 р., зазначує між іншим і спеціяльні причини, через які не вдалося перевести коаліцію християнських суспільників із соціялдемократами: „Один провідний публіцист політичного католицтва запевняв автора цієї студії (Вінтера — Ред.) кільканадцять днів перед 7. березня, що він був би негайно за коаліцією з соціялдемократами проти націонал-соціялізму, але тільки **одна** причина противиться тому, бо, — казав він, — **ми не маємо нікого, хто був би з ними рівний розумом**" (с. 233).

Австрійські соціялдемократи зібрали понад міліон підписів на петицію до президента республики, щоби він відновив конституцію держави і скликав парлямент. У пресі й у публичних зборах соціялдемократичні провідники заявляли, що тільки політична свобода в Австрії може врятувати цю країну від диктатури націонал-соціялістів.

У своїх постановах соціял-демократична партія проголошувала, що в обороні волі в Австрії, в обороні конституції не спиниться й перед жертвами життям і кровю своїх членів. Коли Дольфус одним почерком пера скасував основні закони держави, то вірні цим законам громадяни мають право й повинність обороняти закони **всіми засобами.** Це був погляд австрійської соціялдемократії. І коли 12. лютого дійшло до крівавих подій в цілій Австрії, то соціялдемократи обороняли право народу, право більшости населення Австрії проти насильства і диктатури.

ПЕРЕМОГА ДИКТАТУРИ І ТЕРРОР.

Хтонебудь скаже: а чомуж переміг таки Дольфус, а не соціялдемократія? Може тепер більшість австрійців іде за Дольфусом?

Сучасні революції та державні перевороти значно ріжняться від подібних рухів 19-го століття. При сучасній техниці невеликий гурт добре озброєних вояків може панувати над тисячами й міліонами неозброєних. Найближчий приклад — комуністична диктатура на сході. 2 міліони комуністів диктують свою волю 160 міліонам безборонних людей, хоч ці останні їх ненавидять усією душею.

Дольфус переміг, бо має за собою військо й гармати. Соціялдемократам не бракувало запасу (навіть жінки й діти билися в їх рядах!), але проти тяжкої артилерії голіруч довго не можна воювати.

Згадуваний попереду католицький письменник проф. Вінтер, хоч і противник марксизму в теорії, визнає в практиці австрійської соціялдемократії **вічні цінности:** людяність у політиці. Ця людяність, гуманність, не дала вибухнути в Австрії крівавій помсті поневолених верств після революції 1918 р., хоч ці верстви зазнали багато горя через політику горішніх верств за Габсбурґів. Дольфус із такими „сентиментами" не числиться. Нині в диктаторській Австрії вішають не тільки мужчин, але й жінок. Солдатеска кн. Штаремберґа робить погроми і над малими дітьми.

Австрійське робітництво відкидало диктатуру і покладало надію на народнє голосування, як вияв волі більшости нації. Коли говорилося про соціяльну революцію, то лише як про „революцію виборчим листком" (**Stimmzettel-revolution**). Колиж група озброєних людей Дольфуса кидає леґальність до коша і глузиться з політичної свободи, руйнує політичні організації, конфіскує ... майно, зібране ... вкладками членів впродовж довгих десятиліть, то якої пошани до „законности" може вимагати диктатура? „Диктатура це влада, необмежена ніякими законами" — писав Ленін свого часу. Ця формула однаково характеризує владу Мусоліні, Гітлера, Дольфуса, Сталіна і всіх кривавих диктаторів.

Звичайно в пресі пишуть, що, мовляв, соціялдемократи в Австрії мають за собою тільки робітників, меншість, а от селянство — воно йде за Дольфусом. Це **не відповідає дійсності.** Саме через диктаторські маніри п. Дольфуса його покинула **селянська** партія (Ляндбунд). Ось що читаємо в горішньо-австрійській газеті „Селянській Ґазеті" (**Bauernzeitung**) з 9. лютого 1934 р., під наголовком — „Ми не стерпимо диктатури Штаремберґа": „Ми не хочемо ніякої диктатури аристократів, ми не хочемо втратити тих установ, які нам принаймні дозволяють висловлювати нашу думку про свободу і про бажання жити..."

СЕРБІЯ З 1914 І АВСТРІЯ З 1934.

Австрійська проблема та закордонна політика — це кардинальне питання дня, незалежно від того, чи опанує Дольфус ситуацію в державі, чи це йому не вдасться.

Швайцарська „Національна Газета" (**Nationalzeitung**) з 13. лютого ставить цю проблему виразно і ясно, давши наперед характеристику положення в Австрії. До речі сказати, „Національна Газета" в Базелі правого напряму і не має симпатій до соціялізму. Ось що пише цей орган:

„Рідко коли буває, що право і безправність розділяються так ясно, як тут. Дольфус та його міністри з дозволу президента відреклися від своєї власної присяги, що особливо вражає у таких набожних панів. Вони позбавили права якнеяк найсильнішу тепер партію в країні (соціялдемократичну. — Ред.) і коли вони сьогодня підсувають відповідальність за це соціялістам, то всі у світі знають, що загальний страйк був **останнім і розпучливим способом оборони проти нетаєного зламання конституції урядом**". „Нац. Ґаз." зазначує, що Гітлер чигає, щоб скрутити шию Дольфусові і взяти Австрію під свою владу.

Консервативний англійський „Таймс" з 13. II. гостро критикує нерозважну політику Дольфуса і зазначує, що ця політика загрожує мирові в Европі.

Дольфус апелює до Союзу Народів проти претенсій Гітлера на Австрію. Зломивши соціялдемократію, Дольфус думає, що його позиція супроти націонал-соціялістів зміцниться. Якраз навпаки! З ненависти до Дольфуса пересічний австрієць перестане боятися режиму Гітлера або навіть стане на позицію — мовляв — „хоч гірше, та інше..."

Звичайно, Мусоліні рішучий прихильник „незалежної" Австрії. Італійські фашисти не хочуть бути безпосередніми сусідами Гітлерової Німеччини. Нема краще, як сусіда через хату! В цих обставинах, коли база самостійництва внутрі Австрії з ліквідацією соціялдемократії надзвичайно **звузилася,** австрійська диктатура стає цілком залежною від Італії. Оскількиж для Гітлера прилучення Австрії — це питання політичного престіжу, то від розвитку відносин в Австрії у великій мірі буде залежати та чи інша політична констеляція в Европі. Не виключений навіть солідарний виступ Італії, Франції та Малої Антанти в обороні „самостійної Австрії."

В цих обставинах мала Австрія може віддграти ролю Сербії при початку війни 1914 року.

П. С.

Америка про ситуацію в Европі.

НЮ ЙОРК, Н. Й. 7. лютого. (Вл. кор.) — Артур Крок, вашинґтонський кореспондент ґазети „Ню Йорк Таймс", розписується досить широко про хист американського державного департаменту орієнтуватись у заграничних справах. Він каже, що перед війною вашинґтонські круги спиралась лише на тім, що їм подавали їх аґенти. Тепер державний департамент має вже своїх знавців, які відразу орієнтуються в положенні і вміють його належно оцінити. Ті знавці кажуть, що з весною назріє війна на Далекому Сході без огляду на те, що говориться в Москві або в Токіо для публікації.

Таксамо треба вміти оцінити найновішу револьту у Франції. Дехто думає, що це лише хвилеві забурення внутрішньої натури. Але є й такі, що добачують в теперішніх паризьких заворушеннях заповідь справжньої революції. А коли вибухне революція у Франції, тоді европейська війна неминуча.

Таксамо вашинґтонські круги ясно бачать, до чого доведе аґітація гітлерівців в Австрії, коли европейські держави не перешкодять.

Франція тепер не стане на перепоні німецьким плянам, Анґлія не хоче нічого робити, а в такім випадку за місяць Австрія опиниться вже в Німеччині. Тоді німецький фашизм перекинеться на Угорщину, в Чехо-Словаччину і на балканські держави.

Лише несподіваний зворот у становищі европейських держав на протязі лютого і березня може змінити положення в Манджурії. Таксамо на те може мати великий вплив економічний розвиток у Злучених Державах.

ДЕРЖАВА І ЦЕРКВА.

(Від власного кореспондента.)

Рим, 18. лютого 1934.

Цей місяць зветься місяцем концилїяції. Пять років тому в старинній палаті Лятерану, де колись жили папи, Мусоліні і Ґаспарі, в імені короля Італії й папи Пія XI., склали новий духовий статут італійської нації.

Тут необхідно згадати деякі подробиці, зазначити непорозуміння між італійською державою і Церквою. Бо, справді, це мабуть українському читачеві не дуже відома справа, яку всюди й завсіди називали „римським питанням".

Італії, що врешті зєдинилася й зіллялася в одно тіло, завдяки шляхетній крові її мучеників, бракувало Риму: першої потреби її життя. Тож у 1870 р. без обиняків виконано останній удар на державу, що була вже анахронізмом: увільнили Рим від папської влади й віддали його на столицю Італії. Це не було зроблене як ворожий акт проти Заступника Христа, а лише на те, щоби забрати Рим від земної влади, що вже хилилася до упадку й вилвигнути його на рівень, який цьому місту призначила славна історія. Ще й до того „**Legge delle Guarentiglie**" давала папі умовини, що торкаються духової влади й цілі його особи, повсім незалежні. А політично йому давано повні привілеї.

Та не легко зносити переконання, що жило стільки віків: папа — несвідомо своїм переконанням і порадами Святої Колеґії — зачинився у Ватикані й оголосив себе „невільником" і відмовився вести, хіба це не були, переговори з тими, яких він назвав „узурпаторами".

З того часу повелась густа мережка інтриґ, що вязали Ватикан із деякими европейськими канцеляріями. Сподівалися і бажали збройної інтервенції чужинця, щоби відновив умовини Риму зперед 1870 р. Розпучлива і гарячкова діяльність церковних дипльоматів проявлялася по всіх усюдах. Дійшло до того, що просили захисту в лютеранського імператора Німеччини. Та італійській дипльоматії завсіди вдавалося в пору відбити наступ.

Тимчасом у рядах молодого духовенства були такі, що яснішими очима гляділи на дійсний стан справи. Кількома наворотами заходились довести до згоди між італійською державою і Церквою. Та всі ті спроби не вдавалися, бо курія була невблагана.

Положення було надзвичайно складне. Населення Італії — майже все католицьке — терпіло з причини цього непорозуміння. Але італійці, розуміючи, що вони находяться перед загадочною зумисною грою, яку піддержують чужі держави й невмістимий фанатизм, лишилися непорушні в тому, що Рим мусить бути столицею Італії.

І так прийшли часи понтифікату папи Ратті Пія XI. і часи фашизму, що цілком зосередив у собі життя нації.

Новий папа, який до свого великого ума додав вченої долучує ще й ясний хист політика, зрозумів, що Італія, яка причинилася до повалення імперії, до побіди антанти, це велика потуга, ще й до того католицька потуга і проти неї нема змислу займати становище попередників.

Фашизм, що замикав героїчний цикль національного рісорджіменто, захотів оздоровити оте непорозуміння, що не давало повного супокою релігійним почуванням італійського народу. І так після довгих і працьовитих нарад і переговорів дійшло — у лютім 1929 р. — до згоди (концилїяції).

Італійський нарід із радістю привитав цей новий успіх фашизму. Бо цим ділом фашизм

одкав дві любови: супроти Бога і супроти Батьківщини.

Проте не можна думати, що після підпису договору в Лятерані, всякі тертя між Церквою і державою щезли.

Фашистівська держава, яка в собі єднає все, диспонує, що молодь має виховувати держава для держави. Церква, що була мало розположена до того, щоби зрозуміти оцю модерну концепцію про виховання молоді, заходилася робити перепони фашизмові в цій ділянці. Але неподолана енергія Мусоліні довела до того, що й у цій справі прийшло до вияснення. Що торкається громадянського виховання молоді, то в цьому напрямі воно залежить лише від держави. Щож торкається рел. виховання, лише релігійного, то держава віддає молодь під опіку духовенства. І в „Опера Націонале Баліля" (фашистівська орґанізація дітей перших шкільних років), тій виховній установі фашизму, окрім громадянського й фізичного виховання молодих генерацій Італії, є й релігійне виховання, яке веде духовник, званий капеляном.

Після полагодження цього питання, прийшло до повної концилїяції.

Лявро Майнарді.

За океаном.

ГОСТИНА ЕП. БОГАЧЕВСЬКОГО В НЮ ЙОРКУ.

В неділю 21. січня відбулася в українській католицькій церкві св. Юра в Ню Йорку архиєрейська Служба Божа при великім здвизі народу, який виповнив церкву по береги на долині і на галерії. Целебрантом був Преосв. Константин, пристоящими місцеві душпастирі: оо. Петро Понятишин і Олександер Павляк, церемонієром о. Павло Процько, ректор інтернату (семинарії) при Українській Вищій Школі у Стемфорді, діяконом о. д-р Василь Фелаш, а піддяконом один з питомців семинарії, а крім того асистувало ще 6 інших питомців із Стемфорду. Тому, що архиєрейська Служба Божа з повним церемоніялом — це рідка подія в американській українській громаді, не диво, що вірні слідкували дуже пильно за її ходом у відповіднім настрою духа. Проповідь епископа на тему Йорданського Хрещення і промова після проповіди про конечність наладнання шкільного питання серед українців в Америці у звязку із заложенням першої Української Вищої Школи у Стемфорді, зробила помітне враження на присутніх. Заголошена збірка на потреби українського шкільництва в Америці принесла біля 300 долярів.

СПІЛЬНА ВЕЧЕРА ГРЕКО-КАТ. ПАРОХІЇ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ.

Дня 21. січня вечором відбулась у великій салі Товариства Горожан при 849 Норт Френклин стріт у Філядельфії святочна вечера, яку уладила українська греко-кат. катедральна парохія, з метою допомогти морально й матеріяльно першій Українській Вищій Школі у Стемфорді, Конн. На святі явився епископ Константин Богачевський, під котрого проводом численно зібрана громада сказала вступну молитву. Підчас вечері на сцені співав катедральний хор під проводом учителя п. Василя Коцюбинського, а відтак грала молодеча орхестра під проводом п. Павла Келичави. Низку промов відкрив о. Филимон Тарнавський, парох з Честер, Па. Від нього присутні довідалися, що Преосв. Константин у школі в Стемфорді, яка є твором його праці, відкриває Український Музей та Українську Бібліотеку і для тієї бібліотеки дарує свою цінну бібліотеку, яку збирав 10 літ, а яка тепер міститься у спеціяльних трівких шафах кругом стін у великій салі засідань консисторії. Впр. о. Тарнавський сказав, що ідеєю владики є створити першу Українську Академію в Америці і в тім повинно підтримати його труди й заходи ціле наше громадянство. Публика приняла промову о. Тарнавського грімкими оплесками. Відтак виголосив дуже гарну промову Преосв. Константин. Він вказав на потребу ідейного виховання молоді, бо все лихо теперішньої світової скрути і розладу виходить з безідейного, самолюбного виховання молоді. Школа в Стемфорді не виховує самолюбів, але ідейних молодців, що мають жити і працювати для ближнього, для Бога і для українського народу. Відтак промовляли ще: о. канцлер Олександер Пик, о. д-р Степан Тиханський, п. Антін Цурковський від „Провидіння", п. Михайло Дубас від Т-ва Горожан, п. Антін Пащук і інші. Всіх учасників святочної вечері було 350. Радість була загальна.

ВИСТАВА ОПЕРИ „МАЗЕПА" ПО АМЕРИКАНСЬКИХ МІСТАХ.

Український Мистецький Театр з Філядельфії під проводом п. Дмитра Чутра, як відомо, виставив оперу Петра Чайковського „Мазепа" в українській мові у Вашинґтоні, Д. К., двічі, 26. і 28. січня. Це була вистава для американської публики, бо українців у Вашинґтоні майже нема. Зате цей театр ставить ту оперу у лютому у містах, де є великі українські громади, щоб вони мали змогу бути на виставі так, як торік українці Ню Йорку й околиці і Філядельфії. Отже вистава опери „Мазепа" піде у Скрентоні, Пітсбурґу, Клівленді, Дітройті і можливо також у Рочестер, Н. Й. Головні ролі виконують оперові співаки Черкаський, Швець, Боссингер та інші. Дириґент орхестри український композитор п. Павло Углицький. Виводить п. Дмитро Чутро.

—o—

Чеки Ставіського.

ПАРИЖ, 21. 2. ПАТ. Слідчий судда в Байон устійнив вартість чеків, виставлених Ставіським, що находяться в посіданні слідчого судді. Загальна вартість чеків доходить до суми 157 міл. 200.700 франків. Чеки були виставлені на предявника, до власного розпорядження Ставіського або іменно. Чеки іменні представляють суму 46 міл. 700.000 фр.

Вічний вогонь у Німеччині.

Як повідомляє „Фелькішер Беобахтер", один з провідників гітлерівської молоді у Франкфурті над Одрою рішив зорґанізувати в часі Зелених Свят масовий здвиг окружних груп. При тій нагоді розпалять вічний вогонь, який буде для всіх пригадкою, що „границя горить". Цю вістку подає часопис п. н. „Погляньте на схід".

—o—

Юрисдикція в імені народу.

БЕРЛІН. 21. 2. ПАТ. Оголошено урядово перший закон про перейняття судової юрисдикції республикою. На будуче судові присуди будуть видаватися в імені німецького народу. Президентові республики прислугує поруч права ласки право припиняювати карні процеси. Амнестію можна оголосити тільки шляхом державного закону.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 23. ЛЮТОГО 1934.

М. ГАЛУШИНСЬКИЙ 23

З Українськими Січовими Стрільцями.

СПОМИНИ З РР. 1914—1915.

Ріжні думки й почування. — Приміщення у Стрию. — Знову патріотичне жіноцтво.

Це несподіване привитання на двірці зробило мене на будуче осторожним під цим оглядом. Я старався опісля все і всюди оминати ріжних нагод до того, щоби моя особа була предметом якихсь овацій або якихсь непотрібних вистав. Я знав те добре, що людська і панська ласка їздять на дуже бистрих конях і що серед того роду відносин моя, хоч яка тяжка, хоч яка відповідальна праця стріне ріжні перешкоди і противенства, що я зустріну в часі своєї дальшої діяльности противників, які витворюватимуть мені опінію, але лиху, які постараються про те, щоби свої гріхи та промахи зіллятн на мою особу. Нині роблять параду, а завтра будуть неправдивими вістями моє імя очорнювати і мою добру славу оплюгавлювати. Коротка моя громадянська діяльність навчила мене вже того досвіду, щоби не оглядатися на говорення людей, але й не дбати про те, щоби собі творити опінію. Вона сама твориться. А коли хто зло творить, то в тім випадку не поможуть ніякі овації, ані паради, ані славословні статті по часописах. Воно все вийде на верх і тоді покажеться, що всі зусилля були даремні. Ця низка думок лискавицею повстала у моїй голові і я був радий, що те привитання, яке було зрештою приготоване без ніякої лихої думки та яке переведено певно з повною щирістю, проминуло.

Першим моїм зусиллям було розглянутись у ситуації. Рапорти, що їх мені складали, не були того роду, щоби могли мене рожево настроїти. В Стрию була тоді одна команда армії, але яка, не знаю. Згадували імя ґен. Бем-Ермолія, отже імовірно друга армія. Надто в касарні краєвої оборони, вже за містом, при дорозі, що веде до Дрогобича, була стац. команда, до якої треба було у всіх справах звертатися. Одначе найприкріше вражало те, що ніхто з органів військової влади у Стрию не був про нас поінформований, а коли навіть був, то не заявляв великої охоти нами займатися. А тут ішла справа головно про дві річи: про приміщення для стрільців і про харч для них. Кільки було всіх добровольців, годі означити, але треба сказати, що крім тих, які приїхали зі Львова, були й ті, що їх привезли зі Станиславова, а надто в кожній годині напливали нові добровольці. Рахую, що вже першої днини, як ми приїхали, було найменше чотири тисячі добровольців.

Стац. команда не могла нам визначити відповідних кватир, але вказала на передмістя Лани, яке попередньої ночі покинули відділи переходячих військ і тепер воно було до нашої розпорядимости. Що на Ланах не було місця і для половини того числа людей, яке ми мали, про це стац. комендант, якийсь підполковник, не хотів ані слухати. Тому не лишалося нічого іншого, як лише користати з того вказаного місця і міститися так, як попало. Бо може — думав я — те все зміниться, може прийдуть якісь прикази і т. п... Скільки було можна, розмістилося по стодолах і шопах, велику частину поміщено в опущених або розпочатих в будові домах, а велика частина спала просто під голим небом на площі коло української бурси. Жах мене тепер огортає, коли подумаю про ті кватири. Не довго були ми у Стрию, бо лише 4 дні, але й ті далися мені, а певне також і добровольцям, сильно у знаки. Дійсно холодні ночі, а надто й осінні дощі стали витати нас кожної днини, а особливо вечорами. Як сьогодні пригадую собі одну камяницю, яку почали були будувати, без вікон і дверей, що стояла при вулиці, яка вела на Лани. Кинена там солома творила все — і підстілку і накривало. Страшні продуви, до костей проймаючий холод, стали мучити поміщених там стрільців. Того самого вечора зайшов я ще там, та лише при світлі сірника побачив помучених, бідних добровольців. Деякі з них прикро кашляли, видно, що були перестуджені. Все якесь таке без життя й охоти. А тут і самому не треба було піддаватися перевазі почувань, лиш панувати над собою і вдавати строгого, суворого, неприступного. Ще й сьогодні дивно мені, що хлопці те все терпіли. Можливо зрештою, що ріжниця віку, а надто й дотеперішні відносини так якось песимістично настроювали мене до того всього.

Зле було з приміщенням, та ще гірше представлялася справа з харчем. У нашій касі, про яку я мав дуже неясне поняття, було всього кілька тисяч корон. Рахуючи лише на кожного стрільця по короні денно, могло нам вистати тих грошей ледви на день-два. А що робити дальше, як прохарчувати в чергових днях ту масу голодних ротів? Як дістати засоби поживи? Таж самого хліба, того найважнішого засобу поживи, треба було нам тисячі бохонців денно; але самим хлібом годі вижити: треба мяса, треба бульби, треба муки, крупи і т. д. А навіть якби ті засоби знайшлися, то не було ані одної кухні, а — якщоб уже і з неї зревигнувати, то не було відповідної скількости кітлів, не кажучи вже про те, що й муж... не мала відповідних посудин до їди. І якби не наше патріотичне жіноцтво, що остаточно власними силами своїх сил взялося до праці, то ми не знаю, як було б нам вийти на лад.

(Далі буде.)

Новий кооперативний закон

НА ЗАСІДАННІ СКАРБОВОЇ КОМІСІЇ СОЙМУ ДНЯ 20. ЛЮТОГО 1934 Р.

Як перша справа на черзі нарад нинішнього засідання скарбової комісії найшлася нагло новелізація кооперативного закону. Голова комісії заявив, що в міжчасі доручив реферат цього законопроекту пос. Ґлінському (ББ). Пос. Ґлінський зараз-же виголосив свій реферат, в якім заявився очевидно за урядовим законопроектом. У своїм короткім рефераті пос. Ґлінський підкреслив, що уряд ще перед ухваленням первісного кооперативного закону з 1920 р. бажав мати сильніший вплив на кооперацію і тому хотів зорґанізувати окреме міністерство кооперації, чому тоді кооперація з успіхом протиставилася. Дотеперішній закон оставив кооперації повну свободу, однак її власні інтереси вимагають буцімто глибшої інґеренції влади.

ГОЛОВНІ ЗАСАДИ ЗАКОНУ.

Для пригадки слід навести найважніші постанови законопроекту, які основно збільшують компетенцію влади, та обмежують незалежність і самодіяльність кооперації. Ось вони:

1) Суд реєструє кооперативу тільки тоді, коли вона предложить йому заяву Кооперативної Ради або Ревізійного Союзу, що осн**у**вання цієї кооперативи та її господарські наміри уявлені в статуті не викликують ніяких застережень.

2) Коли статут кооператив передбачує також культурно-освітню діяльність, тоді суд реєструє таку кооперативу аж тоді, коли вона предложить йому засвідчення повітової адміністраційної влади, що вона не має проти цього ніяких застережень.

3) Провідник Кооперативної Ради (урядовець М-нства Скарбу) може сам або через визначених собою ревідентів провірювати діяльність кооперативи навіть приналежної до Ревізійного Союзу, коли її членами є інші кооперативи.

4) Тільки такі ревізори Ревізійних Союзів можуть переводити ревізію кооперативи, яких затвердить провідник Кооперативної Ради на внесок цієїж Ради. Колиж діяльність ревізора виходить поза приписи права, провідник Кооперативної Ради може на її внесок усунути ревізора на все або на означений собою час. Від такого запорядження провідника Кооперативної Ради має ревізор право відклику до міністра скарбу, який рішає остаточно.

5) Статут Ревізійного Союзу має бути предложений міністрові скарбу до затвердження (дотепер ці статути затверджувала Кооперативна Рада, зложена в більшости з представників кооперації).

6) Міністр скарбу дає Союзам право переводити законні ревізії на внесок провідника Кооперативної Ради, та по вислуханні опінії цієїж Ради. (Дотепер давала Союзам це право Кооперативна Рада).

7) Вислухавши опінії Кооперативної Ради, міністер скарбу може признати Союзові право ревізії під умовою, що Союз застосується до вимоги міністра звузити або поширити діяльність Союзу на деякі типи кооператив, або на визначену йому територію. (В дотеперішнім законі не було згадки про такі передумови).

8) Коли Союз, наділений правом ревізії, не стосується до виданих владою розпоряджень, міністер скарбу може відібрати йому право ревізії на внесок провідника Кооперативної Ради. В такім випадку міністер скарбу визначує кооперативам, що були приналежні до Союзу, якому відібрано право ревізії, новий Ревізійний Союз, який їх має перебрати до себе.

9) Діяльність Ревізійних Союзів перевірює провідник Кооперативної Ради на кошт Ревізійних Союзів.

10) Розвязування кооператив може діятися також на основі рішення окружного суду, виданого в карнім ході справи на внесок повітової адміністраційної влади, коли діяльність кооперативи загрожує публичному порядкові.

11) Як з вище сказаного виходить, найважніші компетенції Кооперативної Ради переходять на провідника цієї Ради, який згідно зі ст. 107. зновелізованого кооперативного закону всежтаки є тільки виконавцем постанов Кооперативної Ради.

12) Вже існуючі Ревізійні Союзи мусять до 6-х місяців по оголошенні нового кооперативного закону наново виєднати для себе у міністра скарбу право на дальшу працю.

СПРОТИВ КООПЕРАЦІЇ І ЗМІНИ ПРОЕКТУ.

Як відомо ціла кооперація зголосила одноголосний спротив проти цих основних постанов законопроекту. Цей спротив не остався частинно без висліду. Деякі зміни перевів сам уряд при остаточній редакції законопроекту, в якім всетаки ще осталися всі вище наведені постанови, а деякі зміни зголосив на нинішнім засіданні комісії референт (мимоходом кажучи, кооперативний діяч у ділянці мешканевих кооператив).

З цих останніх змін на особливу увагу заслугують дві, а саме:

1) перша перекреслює постанову законопроекту, що кооперативи, бажаючи вести також культурно-освітню діяльність, мають предкладати судові засвідчення повітової адміністраційної влади, яке стверджувалоб, що вона не має ніяких застережень проти культурно-освітньої діяльности кооператива;

2) друга запроєктована референтом зміна перекреслює в арт. 75. розвязання кооперативи на основі рішення окружного суду, виданого в карнім ході справи на внесок повітової адміністраційної влади.

В дуже важнім для нас арт. 68, який дає міністрові скарбу право визначувати Ревізійні Союзи та відбирати їм право ревізій і звужувати або поширювати їх діяльність, референт зголосив від себе (очевидно маючи на це згоду міністра скарбу) дві несуттєві зміни, а саме:

1) що міністр скарбу признає Союзам право переводити ревізії по вислуханні опінії Ради без внеску провідника Кооперативної Ради і в такий-же сам спосіб відбирає Союзам право ревізії і 2) що міністр скарбу може узалежнити признання права ревізії від згоди Союзу на поширення або звуження діяльности Союзу без зазначення в тексті законопроекту, що це звуження або розширення діяльности торкається деяких видів кооператив, або території, на якій Союз має працювати.

ДИСКУСІЯ. — ПРОМОВА ПОСЛА О. ЛУЦЬКОГО.

По рефераті посла Ґлінського представник людовців пос. Лянґнер зголосив внесок, щоби на цім перервати дискусію над законопроектом та запросити на наступне засідання комісії знавців кооператорів для вислухання їх опінії. Цей внесок, очевидно, впав. Приступлено до загальної дискусії, в якій забирали голос посли: Ґріцмахер (нд.), Лянґнер (люд.), Заремба (ППС) і **О. Луцький.** Останній підкреслив насамперед демаґоґію авторів законопроекту та його оборонців, які при кожній нагоді заявляють, що новелізація кооперативного закону торкається тільки Ревізійних Союзів і зовсім не нарушує дотеперішньої незалежности та самодіяльности низових кооператив та їх інших надбудов. Ревізійні Союзи — це душа кооперативного організму, вони установлюють ідеольоґію, орґанізаційні схеми та методику праці в обєднаних кооперативах. Всі обмеження Ревізійних Союзів болюче відбиваються на цілій їх орґанізації і тому не є правдою, що низовим кооперативам байдуже, до якого Ревізійного Союзу належать.

Українська кооперація розуміє всі зміни, які зайшли в останніх літах в орґанізації світового господарства, однак зголошений урядом законопроект відбирає кооперації і тільки кооперації її самодіяльність та незалежність. Кооперація без самодіяльности і незалежности перестає бути кооперацією. Коли автори законопроекту підкреслюють недоцільність існування аж 23-х Ревізійних Союзів і підкреслюють в цім факті марнотратність в людях і матеріяльних засобах, то це ніяким чином не може відноситися до української кооперації, яка є обєднана тільки в однім Ревізійнім Союзі Українських Кооператив. Українська кооперація могла би погодитися з тезою законопроекту, що до зареєстровання кооперативи вимагається засвідчення Ревізійного Союзу про господарську доцільність зголошеної до реєстру кооперативи, однак тільки тоді, коли би законопроект не хотів завести монополю для Ревізійних Союзів кожного виду на приділені їм території. На жаль, у мотивах уряду до цього законопроекту є виразні натяки, що уряд іде до цієї цілі. Що такою є мета уряду і його законопроекту, можна догадуватися також і з практики, яку уряд переводить проти української кооперації на Холмщині, на Волині та на Поліссі. Там очевидно влада вживає вже нині всякі засоби щоби тільки приневолити українські кооперативи виступити з Українського Ревізійного Союзу. Промовець навів деякі яскраві приклади цієї дійсности. Новий кооперативний закон дасть міністрові скарбу право довільно відібрати навіть існуючим Ревізійним Союзам ревізійні права, або обмежити їх діяльність тільки до якоїсь території чи якогось виду кооператив. На цій основі українські кооперативи можуть стратити право добровільного зеднання в своїм Ревізійнім Союзі. Наш Ревізійний Союз можна буде леґально виперти зовсім або з якоїсь частини української території, однак таке право ніколи не буде мати серед нас морального авторитету. З особливою рішучістю протиставиться Український Клюб цій постанові законопроекту, яка узалежнює працю ревізорів від їх затвердження провідником Кооперативної Ради. Ця постанова понижує заслужений авторитет Ревізійних Союзів; незалежність ревізорів від Ради Ревізійного Союзу розсаджувалаб дисципліну праці в Ревізійних Союзах і що найважніше впроваджувалаб би політику уряду до діяльности Ревізійних Союзів. Ми погоджуємося тільки на те, щоби Кооперативна Рада видала кваліфікаційні норми, обовязуючі у всіх Ревізійних Союзах при визначуванні ними кооперативних ревізорів. Коли уряд мотивує свою далеко йдучу інґеренцію в кооперативне діловодство тим, що справа збуту хліборобських продуктів, особливо їх експорту, тепер такої інґеренції безумовно вимагає, то дійсність перечить цьому, бо вже й тепер всі кооперативні обєднання без огляду на їх ідеольоґічний чи національний характер в цих справах взаємно порозумівалися і однозгідно поступали та ніяким чином не могли ломити загальної лінії, якої придержувалася державна господарська політика. Український Клюб протиставився предложеному законопроектові згідно з потребами нашого кооперативного і національно-господарського життя. При спеціяльній дискусії Клюб зголосить відповідні внески при поодиноких артикулах.

РЕПЛІКА ВІЦЕМІНІСТРА.

По цій промові зголосився до слова присутній на засіданні *віцеміністр скарбу Козловський*. Він підкреслив нові тенденції в орґанізації світового господарства, яких начальним гаслом є опертися на окремі суспільні ґрупи. Польська господарська політика не наслідує скрайніх тенденцій фашистівських, ґітлерівських чи більшовицьких. Уряд не хоче вести господарства, але мусить кореґувати його. І в цім законопроекті направляється тільки те, що вже стало очевидним злом. І цей законопроект загострює інґеренцію влади в кооперативне життя, але всеж таки тільки кореґує його. Десь мусить діятися недобре, коли кругло 8.000 кооператив не належить до ніякого Ревізійного Союзу. Державні банки дали кооперації кредит на кругло 100 міліонів золотих. Також з цього приводу мусить уряд впливати на хід діловодства в кооперативних централях, особливо Ревізійних Союзах. *Міністр признає, що найбільший лад, і зразкове діловодство є в українській кооперації.* Одначе деінде чим гостріша дисципліна в Ревізійнім Союзі, тим більше кооператив тікає від нього, находячи захист в конкуренційнім Ревізійнім Союзі, який працює на тій самій території. Уряд бажає завести лад в кооперації, а для цього треба йому, щоби предложений законопроект став законом. Цей законпроект є дуже леґідний в порівнанні з кооперативними законами інших европейських держав з демократичним і ліберальним законодавством. (На жаль, прикладів на це твердження не навів міністр ніяких).

УКРАЇНСЬКІ ВНЕСКИ ПЕРЕПАЛИ.

Приступлено до спеціяльної дискусії. Внески зголошував тільки представник вшехпольського Клюбу і пос. Луцький.

Внески пос. Луцького: 1) що провідник Кооперативної Ради може перевірювати діяльність кооперативи, приналежної до Ревізійного Союзу тільки тоді коли її членами є *виключно* інші кооперативи; 2) що ревізорів іменують самі Ревізійні Союзи; 3) що не провідник Кооперативної Ради, тільки сама Кооперативна Рада може виїмково усунути ревізора по вислуханні завідуючих орґанів Ревізійного Союзу; що Кооперативна Рада може ухвалювати оплати тільки згідно з приписами кооперативного закону і 5) що

істнуючі тепер Ревізійні Союзи задержують надалі свої ревізійні права, коли вони є одинокими Ревізійними Союзами для кооператив якогось виду, або для кооператив якоїсь суспільної чи національної групи. Всі ті внески *перепали при голосуванні*. Така сама доля постигла внески, які протиставились правам міністра при наданні Ревізійним Союзам ревізійних прав, або змірали до того, щоби тільки *ревізійна діяльність* Ревізійних Союзів підлягала провірці провізника Кооперативної Ради. Принято тільки один бесуттєвий внесок пос. Луцького, а саме, що вислід ревізійної провірки може бути поданий до відома не тільки Ревізійному Союзові, або судові, але також фаховим союзам, до яких провірювана кооператива належить.

Представники інших опозиційних клюбів не зголошували ніяких внесків, представники Безпартійного Бльоку не забирали голосу в дискусії. Таким чином ціла дебата над законопроєктом, яка розпочалась в год. 10. перед обідом, покінчилася в год. 2½ в другім і третім читанні. Відкинені внески зголошено на пленум сойму, як внески меншости. Правдоподібно прийде цілий законопроєкт на чергу дня вже на найближчому засіданні сойму, можливо ще цього тижня.

Англієць про німецько-японське порозуміння.

НЮ ЙОРК, Н. Й. 7. лютого. (Вл. кор.) Вчора приїхав кораблем „Олимпик" віцепрезидент англійської палати послів, льорд Марлі. Він сказав газетним репортерам, що вчасі своєї недавньої подорожі на Далекий Схід він найшов доказ, що між Японією й Німеччиною є рішучо заключене порозуміння і на тій підставі льорд думає, що друга світова війна неминуча. Він не хотів сказати, які це докази, але заявив, що такий погляд про неминучість війни він висловлює нерадо, бо европейські політичні круги нічого не знають про союз між Японією й Німеччиною.

Він дав вказівки, на яких він опирає свій погляд. Між іншим вони такі:

Обі держави мають однакову політику. Вони мають тотожні цілі. Японія хоче мати вільну руку на Далекому Сході і дає Німеччині конпесії в Европі. Японія має на меті опанувати Китай, а це дуже інтересує Америку. Німеччина має свої інтереси на Сході, бо вона має плани про Україну. Тепер богато німецьких офіцирів в японській армії, а вони також кермують фашистівським рухом в Китаю, а саме через націоналістичну владу. Цей уряд проводить японофільську політику.

— Оце причина, чому я побоююся світової війни — кінчив льорд Марлі.

Хочете мати щодня звязок зі світом? Хочете мати інформації повні і з першого джерела про все, що діється у нас і на всіх інших українських землях? То не жалуйте 5 зол. місячно і запренумеруйте собі „Діло"!

Австрійський голос про Габіхтів ультімат.

ВІДЕНЬ, 21. 2. ПАТ. Про 8-денний ультімат Габіхта під адресою австрійського уряду півофіціяльна „Політіше Кореспонденц" пише: Габіхта визначив Гітлер як офіціяльного мандатаря для австрійських справ. Тому за ультімат, який минає 28. 2. в 12. годині вполудне, відповідальний німецький уряд. Габіхт говорив через радіо про виконання якихось умовин, та вони австрійському урядові зовсім невідомі а довідався про них не дипльоматичним шляхом, як це звичайно буває, а через радіо. Габіхт дезавує німецький уряд закордонних справ, який у відповіді на австрійську ноту заявив, що відчити про Австрію, виголошувані через радіо, призначені лише для німецьких слухачів. Та тепер Габіхт звернувся до австрійських слухачів. Якже ж тоді погодити Габіхтів виступ із обовязуючими заявами німецького уряду закордонних справ.

Сов'ти заняті виробом машин.

У спеціяльній кореспонденції газети „Сан" із Свердловська читаємо:

Кілька миль від дому, в якому вбито царя Миколу, більшовики творять „Уралмаш" біля Свердловська. Це осередок будови велитенських машин, потрібних для розбудови тяжкого промислу у совітській державі, щоби стати незалежними від капіталістичних держав. Щоби це осягнути, більшовики напротязі пятилітки позбавляли своє населення найконечніших життєвих потреб і вживали призбираних грошей на згадану ціль. Коли це вдасться, совітська Росія буде мати найбільшу фабрику машин у світі. „Уралмаш" мав бути викінчений ще з кінцем січня 1933 р., але остаточно його пущено в рух в половині липня, хоч заводи виконують лише 75 відсотків заміченої праці.

Заводи мають продукувати 100.000 тон тяжкої машинерії на рік, але тепер ще цього не осягнено. Надіються, що повну квоту осягнуть щойно з кінцем 1934 року. Після біжучого року надіються піднести продукцію на 150.000 тон річно.

Головною перепоною, чому так важко осягнути намічений плян, є недостача фахових робітників. Тепер працює там 13.500 фабричних робітників і 7.500 робітників при будові. Більша частина фабричних робітників це нефахові і треба 6 місяців часу, щоб їх познайомити з роботою. Тому власне треба підвишити число робітників на півтора тисячки при фабричній продукції, а на 2.000 при будові. Зміна робітників, яка минулими роками досягла 60 відсотків усього робітничого числа, тепер зменшилась і робітники менше покидають працю. Але важко притягнути нових робітників. Третя частина робітників це дівчата у віці кільканадцяти літ. Вони сповняють роботу, до якої потрібно вправних робітників і то в таких відділах, як у відливальні, вироб форм, або порушуванні ґіґантичних кранів.

Кореспондент, М. Стоновен, що оглядав ці заводи, бачив також і викінчені машини, вироблені в „Уралмаш". Він каже, що вони виглядають дуже незугарні в порівнанні з німецькими, при допомозі яких власне „Уралмаш" працює.

—o—

НА ОРҐАНІЗАЦІЙНОМУ ФРОНТІ.

Масове віче УНДО в Тернополі.

Повітовий Народній Комітет УНДО тернопільського повіту скликав на середу 14. лютого і. р. прилюдне віче для обговорення справи недалеких сільських громадських виборів і належного до них приготування загалу наших виборців. У тій самій справі відбувся дня 24. січня і. р. численний зїзд мужів довіря УНДО з поодиноких сіл і це саме причинилося до того, що по селах Тернопільщини значно заціканились справою громадських виборів.

Вже в 12. год. вполудне велика саля „Міщанського Братства", одна з найбільших українських саль у краю, недавно щойно значно розширена і відновлена заходом теперішнього Виділу, з переловсім його голови, будівничого Алоїзія Фаленщина, наповнилася битком разом з галеріями громадянами з цілого повіту. Присутніх було понад вісімсот. Віче отворив бувший посол *Антін Кунько*, господар з Чернилева Руського, а президію віча крім нього творили *Василь Волюк*, господар з Кутковець і *Петро Зварич*, господар з Бірок Великих.

Основний реферат про новий самоуправний закон та про спосіб переведення приготувань до сільських гром. виборів виголосив *пос. д-р Степан Баран*. Опісля багато селян ставило ріжні запити, як треба розуміти поодинокі постанови самоуправного закону і виборчого реґуляміну, на що д-р Баран дав бажане виленення. Наприкінці *адвокат Гринкевич* поставив резолюцію того змісту, що віче, скликане Повітовим Народнім Комітетом УНДО в Тернополі, взиває наших громадян на селі, щоби заздалегідь ознайомилися з постановами самоуправного закону і виборчого реґуляміну та як слід приготовлялися до сільських громадських виборів, аби їх вислід відповідав нашим національним інтересам. Резолюція пройшла одноголосно і віче закінчено відспіванням національного гимну.

—o—

Ширіть наш часопис!

РАДІОВІ НОВИНКИ.

РАДІОАБОНЕНТИ ПРИБУВАЮТЬ.

Кількість польських радіоабонентів збільшується з дня на день. На 1. І. 1934 р. було 311.287, тобто за місяць прибуло 18.275 слухачів. Тепер число абонентів зросло на 320.000.

РАДІО ЗАГАЛЬНИМ ЯВИЩЕМ.

На американськім континенті радіо стало чимось необхідним, як часописи. В Америці радія слухає 30.000.000 осіб, тобто стільки, скільки у Польщі всього населення.

РАДІОХИЖАКИ В АВСТРІЇ.

В Австрії йдуть лови на радіохижаків. Власники домів і льокатори дістали для виповнення блянкети, в яких є цікава рубрика, а саме: „користаю і не користаю з радія", а поруч — „радіохижак". Це признання звільняє від кари за минуле, одначе при умові „поправи" на майбутнє. Обчислено, що в Австрії є бодай [illegible] радіохижаків і що радіофонія стратила [illegible] 5 міл. зол. за 10 літ свого істнування.

12-ПАРНИЙ СИЦИЛІЙСЬКИЙ КАБЕЛЬ.

У всій Італії заводять тепер велику сіть спеціяльного радіового кабля, яка получить [illegible] італійських радіостацій на півострові з островом Сицилією. Кабель є одно-лінійним провідником, але в середині своїх численних ізоляційних [illegible] безвечень розпадається на 12 пар каблів, відділених від себе ізоляцією. Цей радіовий провідник виходить з Палермо на Сицилії, [illegible] через остров у залив Мессини, де входить в море, і виходить з нього на півострові Апенінськім [illegible] кількох відгалуженнях: до Барі, Неаполя і Риму на півдні, до Больцано, Трієсту, Фльоренції, Ґенуї і Турина на півночі.

СИМФОНІЧНА ОРХЕСТРА ЗІ СЛАВНИМИ МУЗИКАМИ.

В Америці радіові програми закуповує часто торговельна реклям. Недавно звана самоходна фабрика „Каділляк" законтрактувала радіо для своїх рекламових цілей. Зорганізовано власну симфонічну орхестру. Директором [illegible] став Б. Вальтер, один з диригентів Фільгармонії в Ню Йорку, а першим скрипачем Яша Хейфец. Серед інших членів орхестри є такі славні музики, як Горовіц, Гофман, Льотта Леман і ін.

НОВИНКИ

— **Чергова, покарнавалова Перфекція** в залі Т. Витвицького (Нар. Дім) відбудеться в **четвер** 22. II. в год. 6.30 вечором. 1118 ?

— **„Расизм — модний крик, чи модерний постулят нашої доби"** — на таку тему — д-р Р. Єндик виголосить 23. ц. м. черговий реферат з циклю заповіджених відчитів з обсягу географії. Початок в год. 6. попол. в залі Академічного Дому, вул. Супінського 21. Вступ вільний.

— **Психотехніка і справа фахового порадництва.** Дня 17. ц. м. відбувся в домівці „[...]" відчит проф. П. Мечника „Психотехніка і справа фахового порадництва". Прелеґент з питомою собі річевістю обговорив справу вибору звання і відповідні підготовки до нього. Вказав на багатомовних прикладах конечність рішення національного фахового порадництва, яке є в нашій теперішній дійсності пекучою суспільною потребою. Дав теж короткий погляд на справу фахового порадництва, що спирається на основах психотехніки. Перейшов коротко історію психотехніки, її повстання, розвій та теперішній стан. У другій частині зясував методи психольоґічних дослідів та зілюстрував їх прикладами з ріжних ділянок професійної праці. Під кінець відчиту порушив прелеґент справу вислідів психотехніки у нас в найближчій будучині. Публики на викладі близько сто.

— **Українська пісня в радіо.** Львівська радіостація передаватиме з Варшави в пятницю 23 лютого в год. 17.25 концерт Українського Хору ім. Лисенка під дир. Сергія Созонтіва. Програма: Ревуцький: „Заспівали вороли" (колядка)

Ступницький: „Ой рано кури запіли", Лисенко: „Ой діброво, темний гаю", Котко: „Гандзя", Леонтович: „Ой устав я в понеділок", Гайворонський: „В саду гуляли кокошки", Артемовський: „Владико неба і землі" з оп.: „Запорожець за Дунаєм".

— **Громада Хоростків містом.** На основі розпорядку м-ства внутрішніх справ громада Хоростків пов. Гусятин буде з днем 1. квітня ц. р. зачислена до міст.

— **Жертва необережности.** В селі Біле чортківського повіту вийшли малі діти на ріку Серет совгатися. В однім місці лід був проломаний і хлопці поставали на край та почали гойдатись, бо лід був тонкий і погинався. Нараз ученик І. кл. народ. школи, Чернявський, посовгнувся і впав в полонку. Другі діти зі страху розбіглись. Чернявський ще довго хапався руками за лід, пробуючи в той спосіб рятуватися, та не маючи від нікого помочі, потонув. Тіла хлопчини не видобуто.

— **Комуністичний процес.** В другім дні комуністичного процесу в Луцьку почали переслухувати обвинувачених. Головний обвинувачений Павлик признався, що належав до КПЗУ як член центрального комітету. Він зясував взаємини між КПЗУ і польською комуністичною партією та пояснив звязки, які лучили КПЗУ з розвязаною партією Сельроб-Єдність. Опісля обговорив відношення КПЗУ до саботажної акції у Сх. Галичині. Павлик виперся знайомства з іншими обвинуваченими, мовляв, що його попередні зізнання були вимушені. До розправи покликано 118 свідків.

— **Пожежі в Яворівщині.** Пишуть нам: Нічю з 6. II. п. р. згоріли хати і господарські будинки Василя Ференца й Осипа Бринласа в Яворові за Малім Передмістю. З будинками згоріло збіжа, худоба, ввесь інвентар. Школи понад 4 тис. золотих. Причина пожежі невідома. — Дня 11. II. вечором погоріло пятьох господарів у Салиськах. Згоріло разом 11 будинків. Рогонь взявся зі стодоли одного господаря. Причина пожежі неустійнена, здогадуються що з необережного обходження вогнем.

— **Застрашаючий обяв.** По селах Яворівщини масово шириться уживання денатурованого спірту, що його переважно жиди потайки продають селянам. В цей спосіб повстають по селах тайні шинки — один за одним, розпиячують людей і сіють деморалізацію. На це повинні звернути бачну увагу всі культурно-освітні організації, духовенство і яворівська філія „Відродження", яка чомусь немов боїться села. Досі (за 3 роки іствування) не має філ'я ні одного члена з повіту.

— **Бурі з громами над Яворівщиною.** Над яворівським повітом шаліла кілька днів сильна буря, що заподіяла багато школи, зриваючи стріхи й дахи та електричні проводи. Велике затривожения між населенням викликали блискавиці та громи, які були дня 11. лютого ц. р. вечором серед страшної заметілі.

— **Обкрадав американські листи.** Почтовий службовець у Галичі Вол. Хшенстович, занятий у відділі листів, викрадав доляри з американських листів. Суд засудив його за це на рік вязниці.

— **Скажений пес у церкві.** До церкви в Павлові пов. Катовиці вбіг минулої неділі скажений пес і викликав великий переполох. Він подер одіж одній жінці і потім кинувся на залізничника Яна Лазара і почав його кусати. На крик нападеного счинився в церкві ще більший переполох і люди почали втікати, куди хто міг. Тимчасом пес вибіг з церкви і побіг до сусіднього села, де після довшої облави його застрілили.

— **18-літня має десять дітей.** Мисиз Ф. А. Солтборн із Оборну в Небрасці, якій щойно 18 літ, віддалася вже вдруге, породила трійнята. Разом уже десятеро дітей. В першім подружі мала семеро дітей. На пятнацятому році привела на світ перші трійнята, потім двічі близнюки, а тепер знову трійнята.

— **Вовки нападають.** На південних узбіччах Карпат і в Семигороді появилися тічні голодних вовків. Недавно напали на групу селян, що вертали з ярмарку, і всіх покусали. Від смерти врятували їх люди, що наспіли зі села на поміч.

— **Ріжні вістки.** У Франції розписано конкурс з нагородою 5.000 фр. на повість, навіяну духом оптимізму. — Між стаціями Порто Веккіо і Популянія наїхали на себе два потяги наслідком чого згинуло 16 осіб, а 11 є ранених.

АНГЛІЙСЬКА АНТАРКТИЧНА ВИПРАВА.

ЛЬОНДОН, 21. II. ПАТ. Антарктична виправа віцеадмірала Івенса з причини неприхильних атмосферичних умовин мусіла поєхати намір дістатися до Буве Айленду. Виправа вертається до Саймонтавну.

ПРОТИДЕРЖАВНИЙ РУХ НА КУБІ.

ГАВАНА, 21. II. ПАТ. На Кубі повстав новий рух проти уряду, що поширюється скоро. Вхопив він уже й частину армії.

Закордонні делеґації на похороні бельг. короля.

БРЮСЕЛЯ, 21. II. ПАТ. Устійнили остаточну лісту закордонних делеґацій, що візьмуть участь у похороні короля Альберта І. І так, м. і головою французької делеґації є президент республики Лебрен, далі прем. Думерґ, міністер закордонних справ Барту і міністер марш. Петен, англійська делеґація є під проводом кн. Валії та полевого маршала льорда Еленбі; на чолі італійської делеґації є наслідник престола кн. Гумберт і ґен. Ґльорія. На чолі афганської делеґації є шах Валі-Кан, на чолі німецької давній німецький міністер у Брюселі Келер, який приїздить у характері надзвичайного амбасадора. Крім того на чолі румунської делеґації є брат короля кн. Микола та мін. Анджелеску, шведської наслідник престола кн. Густав Адольф і кн. Карло, люксембурської кн. Фелікс Бурбонський і премієр Беш, голяндської голяндський князь, польської ґен. Конажевський в характері надзвичайного амбасадора, болгарської король Борис і кн. Кирило, данської наслідник престола кн. Аксель

РОЗГЛЯДАЮТЬ СПРАВУ СТАВІСЬКОГО І ПАРИСЬКИХ ЗАВОРУШЕНЬ.

ПАРИЖ, 21. II. ПАТ. Палата депутованих уконституувала вже обі комісії, з яких перша для складення звіту зі справи Ставіського почне свої праці в понеділок або вівторок, а друга для розглянення причин подій з 6. лютого і наступних днів, збереться не скорше, як в половині або з кінцем найближчого тижня.

Поль Бонкур вм'шаний в аферу Ставіського.

ПАРИЖ, 21. 2. ПАТ. Навязуючи до оголошеного листа адв. Леґрана, в якому він твердить, що бувш. міністр закордонних справ Поль Бонкур предложив одному зі знайомих деп. Лілас становище в надз. раді спілки утвореної Ставіським, „Ліберте" подає подробиці, які, коли справдяться, можуть надати справі сензаційний оборот.

„Ліберте" твердить, що Ставіський, закуповуючи безвартісні мадярські бони, хотів у порозумінні з Ке д'Орзей оснувати нове акційне т-во. Ініціятива оснувати таке т-во вийшла з Ке д'Орзей. Поль Бонкур, що був тоді головою м-ства та ґен. секретар м-ства закорд. справ Лєжер предложили для Діверноа становище директора в т-ві, основаному Ставіським із річною платнею 200.000 фр. Діверноа радився деп. Ліляса, бувш. держ. підсекретаря. Цей виясним йому, що Серж Олександер це ні великий банкир ні фінансіст і віділслав його за дальшими інформаціями до слідчого уряду. Діверноа дізнався тоді, що Серж Олександер, це саме Ставіський. Тому Діверноа відмовився приняти пропоноване становище. Справа ця не велася вже далі на Ке д'Орзей. Ставіський старався опісля здійснити свої пляни при помочі м-ства фінансів, до якого війшов адв. Ґібо-Рібо. „Ліберте" дивується, як Бонкур, що стояв на чолі м-ства, міг жити в такій приязні зі Ставіським і піддержувати просьби подібних йому індивідуів.

У звязку з цим появився вчора комунікат м-ства закордонних справ, який каже, що особисте заапаномлення мін. Барту з усіми досіє позволило йому оцінити умовини, в яких м-ство закорд. справ, кермоване Бонкуром, могло займатися такими справами. Досіє передадуть слідчій комісії. Тепер уже Барту зазначує, що ґен. секретар м-ства закорд. справ іще 10. XI. 1933. ствердив був підозрілий характер підприємства та ствердив багато інтервенцій в м-стві внутрішніх справ або в м-стві фінансів та передав був справу на шлях справедливости. Інтервенція ця внеможливила нові спроби обманів Ставіського та позволила врятувати дрібні ощадности від багатоміліярдових втрат. Всі подробиці подано слідчій комісії.

Незалежно від того Діверноа в отвертому листі пише, що просив Бонкура запротеґувати його на становище директора одного з банків. Коли це становище заняв хтось інший, дістав опісля від секретаря м-ства закорд. справ Лєжера вістку, що є можливість дати йому місце в раді т-ва, якого директором є бувш. фр. амбасадор Де Фонтене. Лєжер просив, щоби Діверноа поінформувався про те м т-ві. Тому що інформації виявилися некорисні, Лєжер не звертався вже більше до Діверноа.

З судової салі.

СЕЛЯНИ В ЛИХВАРСЬКИХ СІТЯХ.

Перед карним трибуналом у Львові розпочалася велика розправа шайки жидівських лихварів, що виступала в грецькому повіті. На лаві обвинувачених засіли: Юда і Мехель Парнас, Беріш Аліфмус, Давид Рап, Симхе Штенцер і Нухем Блех, а поруч них 15 селян, між ними чотири жінки. Закинено їм ріжні ошуканства, грошеву лихву, операції чужими векслями, фальшівництво векслів, фальшиві зізнання в суді і т. п.

Лихварська шайка використовувала голод землі на селі і позичала їм гроші на купно землі з парцеляції, очевидно на величезний процент а коли приходив речинець платности, виступала проти них з цілою безоглядністю. Були випадки що куплена за позичені гроші земля переходила з селянських рук за пів ціни на власність лихварів, які опісля назад продавали її тому самому селянинові за подвійну ціну. Лихварі поділивши між себе ролі, використовували зручно родинні непорозуміння на маєтковому підкладі або викликували навмисне родинні спори за ґрунт. Опісля доводили до продажі спірного господарства, причому купував його один із жидівської шайки за найнижчу ціну, щоби за якийсь час вишахровану землю продати з величезним зиском.

Нечувані ошуканства тревали 10 літ і сильно зруйнували багатих господарів. Нарешті довідалася про це судова прокуратура і поставила ошуканців перед суд. Селяни знайшлися на лаві обвинувачених під закидом скарбових ошуканств, яких допускалися при списуванні контрактів, затаюючи справжні дати і т. п.

Розправу, що потреває довший час, веде с. с. Льокер при участи суддів Бендашевського і Подлєтавського, обвинувачує прок. Дзюржинський. Боронять: селян адв. Біляк, жидівських махерів адвокати: д-р Вайс, д-р Венер і д-р Вайц.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Д-Р ІВАН КРУШЕЛЬНИЦЬКИЙ,

учитель дівочої ґімназії і семинарії „Рідної Школи" у Львові, б. старшина Української Галицької Армії, член Управи „Учительської Громади" — помер по короткій і несподіваній недузі 20. ц. м. у 31-ім році життя.

Знову смерть вирвала зпоміж живих молоду людину, яка мала ще ціле життя перед собою. Ще два дні тому проф. Івана Крушельницького стрічали знайомі здорового на вулиці — в день пізніше він був уже мертвий! Причина такої нежданої смерти все ще незнана, — кажуть — затроєння. Але причина — це річ байдужа. Головне — це перервана нитка молодого життя, це втрата енерґійної, чесної, гарної одиниці — громадянина.

Іван Крушельницький, родом з Ягольниці Старої, скінчив ґімназію у Станиславові, але ще як ученик пішов на війну та дослужився старшинського ступня в УГА. На війні втратив теж здоровля. Був слухачем українського тайного університету у Львові, потім виїхав на університетські студії до Ґрацу. Нострифікував їх потім у Львові та склав тут докторат. Від 1925 року був учителем дівочої ґімназії й семинарії „Рідної Школи" у Львові — аж до кінця свого молодого життя.

Покійний мав славу одного з кращих українських мовознавців-українiстів. Залишив теж у рукописах низку фахових розвідок. Як педагог — був зразком солідности й людяности. Як громадянин брав живу участь передовсім у своїй становій організації. Належав до Управи „Учительської Громади" та був головою Секції Приватних Учителів. На Загальних Зборах „Рідної Школи" його виступи завжди звертали на себе увагу річевістю та громадським підходом до справи. Чистота його національних патріотичних поглядів проявилась м. ін. у голоснім справі процесу проф. К. Студинського проти „Червоної Калини": проф. І. Крушельницький був тоді головним свідком проти проф. Студинського.

Залишив Покійник молоду вдову: ледви місяць тому одружився...

Дописи.

ЛЬВІВ-ЛЕВАНДІВКА.

Позичка Левандівки „Рідній Школі". Ще недавно Левандівка була передмістям Львова; сьогодні вона вже частиною великого міста. І от на цій то Левандівці скликала Старшина Кружка „Рідної Школи" на неділю 18. ц. м. сходини представників церкви, всіх українських установ і заможніших громадян. Голова Кружка „Р. Ш.", п. Тусевич, відкрив нараду точно в год. 4. Зараз потім забрав голос делеґат Пов. Союзу Кружків „Р. Ш." проф. Микола Ластовецький, що зясував у короткій, ядерній, добре обдуманій і повній змісту промові справу внутрішньої позички для „Рідної Школи". З черги відчитав реферат і пояснив правильник Головної Управи про позичку. Як промови, так і правильник зібрані вислухали з увагою. До місцевої комісії увійшли представники всіх установ з о. Приймою на переді. Зібрані постановили, щоби голова Кружка „Р Ш." скликав комісію на пятницю 23. II. ц. р. До тої пори мають представники установ як члени комісії подбати, щоби їхні виділи рішилися на висоту позички. Цю справу доручили спопуляризувати на загальних зборах місцевої кооперативи, а дня 4. березня перевести загальні сходини громадян Левандівки для масової підписки на позичку „Рідній Школі". Зазав

на місці зголоситися самі без нічийого заклику отсі громадяни: Катерина Сколень 50 зол. (вплатила зараз готівкою 20 зол.); емер. дир. о. Панасюкова 25 зол.; п-і Олексів 25 зол. (вплатила зараз 20 зол.) Настрій зібраних був увесь час піднесений. Як голова Кружка, так і делегат Пов. С. Кружків „Р. Ш." передали створеній комісії намічене діло з живою надією в повний його успіх.

ЛЬВІВЩИНА.

Праця т-ва „Луг" у Сапіжськах. Наш „Луг" має 75 членів, з того 45 луговиків в однострояx. У нас перед війною була „Січ". По війні ми були відновили „Січ" і вели роботу доти, доки не розвязала її влада. Відтак заложили „Луга". Минулого року, коли вийшли нові статути, ми без всякого балакання змінили статут і луговиків умундурували. Наш „Луг" дав у минулому році два лугові пописи на площі. Не дуже вони нам вдалися, бо раз покроплював дощ, а до того всього і в нас у селі йшла якийсь час страшна агітація проти „Лугів". Найбільше та агітація ширилася, коли наше товариство мало їхати до Львова на Лугове Свято. У нас у селі страшили навіть, що коні поб'ють у Львові, так, що тяжко було, аби хтось зі старших господарів дав фіру до Львова. Не лишалося нічого іншого, тільки так, як ми зробили — для луговичок постаралися фіри, а луговики пішли пішки. І ми до Львова прийшли цілим товариством і на Святі здобули першу нагороду. Наш „Луг", як найсильніший у нашій околиці, піддержував і сусідні „Луги". Ходили ми з цілим товариством до Серник де хотіли „Луга" розбити і підтримали тамошній „Луг", так, що він істнує. Ходили до Суходолу на луговий попис та до Лопушної. Тепер у нас відбуваються відчити, лугове товариство сходиться що неділі і що свята, а крім того є сходини двічі тижнево в будні дні, на яких читаємо „Вісти з Лугу", книжки, співаємо пісні і т. д. Все не заслуга нашого голови Стефана Кошика і інших членів старшини.

ЧОРТКІВ.

Збори Філії „Просвіти". Загальні Збори Філії „Просвіти" в Чорткові відбулися дня 16. лютого ц. р. в салі Народнього Дому при співучасти відпоручників читалень „Просвіти" з повіту. Через наглеве перешкодження голови Філії д-ра Івана Хичія Збори отворив в год. 11-ій проф. Василь Шкварок, який здав звіт з діяльности уступаючого Виділу за попередній рік. Після звіту виявилась оживлена й річева дискусія, ведена в дуже поважному тоні без ніяких особистих екскурзій. В дискусії обмірковувано всі можливі способи, щоби культурно-освітне життя в повіті поставити на належному рівні та навязати тісний звязок сіл з осередком повіту. По дискусії вибрано новий Виділ з д-ром Іваном Хичієм як головою. Зборами проводив о. Михайло Фіголь, парох Шульганівки.

СТРИЙ.

Сокільський попис. Заходом Повіт. Пож.-Руханкового Товариства „Сокіл" відбувся в неділю 11. II. ц. р. в салі „Німецького Дому" у Стрию сокільський попис. У програму попису ввійшли: сокільський гимн, відспіваний Товариством „Боян", промова дир. Колодницького, гуртові вправи соколів і соколиць та вправи на поручах і коні спорт. секцій. Участь у пописі взяли начальники, делегати гнізд Слобідки, Олексич, Гірного, Ходович, Братковець, Татарська, Кавчого Кута, Колодниці, Конюхова, Завадова як також жіночий гурток з Конюхова. Попис закінчено відспіванням національного гимну. В 4-ій год. попол. розпочалась забава з танцями, яка протягнулася до год. 1.30 в ночі. На пописі і підчас забави пригравала сокільська орхестра.

СТАНИСЛАВІВ.

Уневажнення вибору м. радного. Крім уневажнення в цілости виборів у VII. окрузі, уневажнили вибір радного в VI. окрузі Кирила Ткачука з причини недостачі вимог, потрібних для вибору. На місце Ткачука ввійде до міської ради о. Роман Лободич.

БЕРЕЖАНЩИНА.

Просфора читальні „Просвіти" в Плотичі, пов. Бережани. Виділ читальні „Просвіти" у Плотичі влаштував д. 11. ц. м. спільну просфору в своїй театральній салі. Чину посвячення доверщив місцевий парох о. Тит Долинський в асисті о. пароха Богатюка з Городища в гарно прибраній салі, де зійшлося около 300 місцевих господарів, господинь, хлопців та дівчат. Були також принагідно гості з сусідніх сіл. По розданні просфори промовив перший о. Тит Долинський, висказуючи свою радість, що так багато парохіян бере участь у тім святі та побажав присутнім всякого блага і кращої долі в будучности. Опісля засіли до спільної вечері, підчас котрої місцевий хор гарно відспівав церковні та світські пісні. Голова читальні п. Куспір Михайло, просвітний діяч в нашім селі, у гарній промові, навіяній любовю до українського народу й церкви, зазначив, що лише в згоді всіх станів можуть українці сподіватися кращої долі в будучности. Промова о. пароха і голови читальні витиснула у присутніх сльози радости, що перший раз в життю взяли участь у такім святі при веселій гутірці. В часі вечері та забави зібрано на викінчення читальняного дому 100 зол.

—o—

Спорт.

СОКІЛЬСЬКІ ЛЕЩАТАРСЬКІ ЗМАГАННЯ У СКОЛЕМ, які не відбулися з причини браку снігу, відбудуться остаточно в неділю 25. лютого ц. р. Виїзд змагунів зі Львова до Сколього в суботу 24. лютого ц. р. в год. 18.15. Нічліги для змагунів приготовані. Змагуни мусять взяти зі собою коци і харч на один день.

—o—

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ

Осип Годунько: **РОЗМОВА МІЖ КАТОЛИКОМ І БАЙБЕЛНИКОМ.** Накладом Вид. Кооперативи „Мета". Львів 1934. Стор. 13. 16°.

Д-р Карло Коберський: **РОЗВИТОК НАРОДНЬОГО ГОСПОДАРСТВА.** Наука суспільної економії, I. частина. Видавництво „Самоосвіта", ч. 51. Львів, лютий 1934. Стор. 39. 16°.

Модест Куницький: **МОСКОВСЬКА МАСОНЕРІЯ І ДОРАДНИКИ ГРЕКО-КАТ. ЄРАРХІЇ.** Накладом власним. 1934. стор. 19. 8°.

Д-р К. Трильовський і д-р С. Я.: **ПРО ВЕЛИКУ ФРАНЦУСЬКУ РЕВОЛЮЦІЮ.** Вид. „Самоосвіта", ст. [illegible]

—o—

Листування Редакції.

Вп. Богдан Ліськевич, Станиславів: Лист дістали і передали, куди слід. Статті дістали всі і використаємо при нагоді.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр.

Четвер, 22. II. год. 7·30 веч. „Родина"
Пятниця, 23. II. год. 7·30 веч. „Родина"

Театр Ріжнородностей.

Четвер, 22. II год. 7·30 веч. Премієра „Товаріш" Ж. Девиля.
Пятниця, 23. II. год. 7·30 веч. „Товаріш".

Український Театр ім. І. Тобілевича: Калуш.

22. II. Королева кіна.
23. II. Гра на Замку.
24. II. Ревія „Наша Парада".
25. II. Сонце Руїни.
26. II. Премієра „Ельга" Гавптмана, постановка М. Бенцаля. З Калуша іде театр до Долини, Болехова і Стрия.

Кіна.

АДРІЯ: „Дзвонар із Нотр Даму".
АПОЛЬО: „Паприка".
АТЛЯНТИК: „Парада резервістів".
ВАНДА: „Св. Антоній Падевський".
КАСІНО: „Рандву в Відні".
КОЛІСЕЙ: „Золоті сильця", ревія „Останній успіх".
КОПЕРНИК: „Гарний є світ" (Моріс Шевальє).
МІРАЖ: „Королівський любко".
МАРУСЕНЬКА: „Гарний є світ" (Моріс Шевальє).
МУЗА: „Наварив пива" (Бастер Кітон).
ПАЛЯС: „Пригода на Лідо".
ПАН: „Історія гріху" та ревія.
ПАСАЖ: „Диволюди", „Флін і Флин".
ХИМЕРА: „Світ без мужчин".
СТИЛЕВЕ: „Забута мельодія", ревія „Гальо 15-951".
УТІХА: „Нагань" та ревія.

Закордонне радіо.

Четвер, 22. лютого 1934

Відень (506,8) 17·05 Лістові твори на фортепян, 17·25 Дуети (Грісоньо, сопран; Бріжс, альт), **Братислава** (29-,8) 16·00 Концерт, **Прага** (470,2) 11·05, 21·00 Концерт, 20·00 Оп. арії, **Копенгаген** (255,1) 20·10 „Княжна Трапезунту" оп. Офенбаха, **Білгород** (437,5) 17·00, 21·30 Спів, **Берлін** (356,7) 17·15 Романтична форт. музика, 17·35 Пісні та балади, **Лянгенберг** (455,9) 13·00 Концерт, **Ляйпціг** (382,) 21·10 Концерт військової музики, **Бреслав** (315,8) 20·30 Веселий вечір, 22·30 Симф. концерт, **Будапешт** (549,5) 12·05 Солісти (фортепян, скрипка), 15·00 Легка музика, 19·30 Опера, **Рим** (420,8) 17·00 Інстр.-вок. концерт.

Пятниця, 23. лютого 1934.

Льондон (342,1) 22·00 Концерт сучасної музики. **Відень** (506,8) 12·00, 13·10 Концерт, 17·05, 20·30 Німецькі та скандинавські пісні, **Кошиці** (269,5) 12·30 Концерт 16·40 Веселі рецитації, **Париж** (1725) 13·30 Концерт, **Берлін** (356,7) 18·00 Твори на скрипку, віольончелю, фортепян, **Кенігсвустергавзен** (1571) 17·30 Пісні Шуберта й Вольфа, 18·00 Нар. пісні, **Ляйпціг** (382,2) 14·55 Солісти, 18·00 Фортепян, **Мінхен** (405,4) 12·00 Концерт, (музика, спів), 17·30 Давня камер. музика, 19·35 Класична музика, **Будапешт** (549,5) 13·30, 17·00, 20·00 Концерт, 18·20 Популярні арії, 22·20 Циг. музика, **Міляно** (368,6) 11·15 Квінтет, 21·00 Симф. концерт, **Рим** (420,8) 13·00 Легка музика, 20·45 Концерт (музика, спів).

Львівське радіо.

Четвер, 22. лютого 1934.

7·00—8·00 Ранішня авдиція, 12·05 Ревієві пісоньки з гр. плит, 12·30 Метеорольогічні вістки, 12·35 Концерт, (музика, спів, Евг. Мосаковський, баритон). 15·25 Збіжева біржа, 15·30 Господарські вістки, 15·40 Концерт сальонової музики, 16·55 Оп. арії та пісні (Рачковський, тенор), 17·20 Ресіталь (альтівка), 18·00 Торговля в Польщі, 18·20 Авд. „Несподіванка" Ростворовського, 19·03 „Чародійка з над Нілю", 19·15 Всячина, 19·25 Відчит, 19·40 Сніговий комунікат, 19·43 Спортові вістки, 19·55 Сільва рерум, 20·00 Вибрані думки, 20·02 „Уродини Шопена"; фортепяновий концерт е-моль у супр. орхестри, 21·00—24·00 Трансм. з Мілано з театру „Ля Скаля". Ораторія „Мойсей" Перосія; в перерві 23·00 Біографія Падаревського.

Пятниця, 23. лютого 1934.

7·00—8·00 Ранішня авдиція, 12·05, 12·33 Популярна музика з гр. плит, 12·30 Метеорольог. вістки, 15·25 Збіжева біржа, 15·30 Господарські вістки, 15·40 Джезовий концерт, 16·10 Фортепян, 16·40 Серед книжок, 16·55 Тад. Бохенський в ролі знавця деяких інструментів (гр. плити), **17·25 Трансм. з Варшави: Концерт Українського Хору ім. Лисенка під дир. Серг. Соллогуба.** 17·50 Наука стенографії, 18·00 Нові статути нар. школи та гімназії, 18·20 Польська нар. музика (капеля), 19·05 Всячина, гр. плити, 19·25 Актуальний фейлетон, 19·40, 19·43 Спортові вістки, 19·45 Сільва рерум, 20·00 Вибрані думки, 20·02 Муз. балачка, 20·15, 22·15 Трансм. з Варшави: Фрагмент симф. концерту, спів (Ада Сарі), 21·00 Трансм. з Білгороду: Фрагм. европ. концерту, присвяченого югославській музиці, 22·00 Літ. фейлетон „Суд над Попелюшкою", 22·40, 23·05 Танкова музика.

Присилайте передплату!

БІРЖА.

ГРОШІ.

У Львові долар у приватних оборотах 5·36.

Золото: Доляри 9·03—9·06, Франки фр. 36·50 Дукати 83·70—84·00, Корони 37·70—37·90. Рублі 46·50—47·00.

Срібло: Корони 0·30 Фльорени 0·75. Рублі 1·20.

У Варшаві були такі курси: Льондон 27·15, Париж 34·93 і пів, Берлін 210·60, Цюріх 179·39. Амстердам 357·—, Нюйорк кабель 5·35 і пів. Нюйорк чеки 5·35.

ЗБІЖЕ.

Ціни пар. Підволочиска д. ваг. Львів

	від	до
Пшениця двірська	18·50	18·75
Жито збірне	13·00	13·25
Ячмінь на мливо	10·—	10·25

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 21. II. масло 3·10, молоко —·18, сметана —·80, яйця 2·90—3·—

Тенденція на масло, сметану і молоко удержана, на яйця слаба.

Ціни битої птиці з птахомясарні „Маслосоюзу за 1 кг.:

Рід:	Добірні:	I-а	II-а
Кури молоді на печення	1.65	1.50	1.40
Кури на росіл	1.65	1.50	1.40
Качки	1.55	1.30	1.10
Гуси	1.50	1.30	1.05
Індики	1.80	1.65	1.55
Пантарки за одну штуку		2.50	

Ширіть наш часопис!